

ПОЗОРИШТЕ.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Иzlази свагда о дану сваке представе па по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 н. месечно. — Претплата се шаље Корнелу Јовановићу, који се из љубави према позоришту примио да разашље овај лист.

СТАРИ ГЛУМАЦ.

(Наставак.)

„Давиде, одавно сам ја теби рекао, да ствар свршиш, да се венчаш, или да прекинеш тај одношај, јер ће бити зло. Говори се, да гроф одлази к твојој љубазници и онда, кад ти ниси код ње, а за то и нисте у последње време играли заједно, што је то тако било удешено, да се гроф може рахат проводити и забављати с Корнилијом докле ти играш у позоришту.“

„Човече, удавићу те! Докажи ми то, осведочи ме! Хоћу да се уверим. Не ћу да будем убица. „Не убијај!“ учила ме је моја покојна добра мати. Осведочи ме, докажи ми!“

„Та човече, бог е тобом! Не дрмусај ме тако, за бога! — Подераћеш ми хаљине, за име божје — ето си ми већ два дугмета откинуо — нек вас обоје носи враг, јер нити ћеш ми ти, ни твоја обожавана Корнилија кушити нов капут!“

„Али ја се морам осведочити!“

„Та не вичи тако! Ја ти само кажем, што већ сваг овде зна и о чему говори већ цела варош!“

„Свак зна — говори цела варош? Е, па добро. Играћу вечерас „Отела.“ Створићу вам новог Отела. Шекспир га је рђаво написао. Црни шапчач није Јаго, Корнилија није Дездемона, а гроф је сретнији него Родриго. Али ће Отело ипак да убија. — Хајд' сад к грофу. Још је јутро — а у то доба имају и глумци приступа к њему! — —

„Милостиви господине грофе!“

„Ах, остави се тих тигула! Седи, да се мало разговарамо. Да, збиља! Чујем за неке тужбе против тебе. Па онда си нам као редитељ забранио, да за време представе не смемо долазити на позорницу!“

„То ја сматрам за своју дужност. Ви сте, господине грофе, вазда наше глумице толико за-

бављали и заговарали иза кулиса, да су се често закашњавале, и збуњивале на позорници; а због тога су се догађале и друге незгоде. У публици пак има још људи, који глумицама не опраштају погрешака за љубав њиховој леноти. У осталом, од данас нисам више редитељ.“

„То, пријатељу, ниси требао чинити! Кажу ми, да се бојиш због Корнилије. До врага — та она те воли, да не може бити већма! А осим тога је невина као јагње, а строга као калуђерица. — Заиста је смешно страховати ради такве девојке. Ха, ха, ха!“

„Ха, ха, ха!“ — смејао сам се и ја гласно, и то таким тоном, да је гроф одмах постао озбиљан. Настаде кратка тишина.

„Но, хајд' да доручкујеш са мном!“ — рече гроф.

„Хвала лепо. Дошао сам само, да вас занитам за савет у некој ствари.“

„Е, па дед' да чујем.“

„Ја љубим ту девојку —“

„А девојка опет љуби тебе. Скоро ћете се венчати, и ја ћу вам бити кум, па ћемо весело провести сватове!“

„Молим, молим, стрпите се мало! Човек неки, знатан неки човек, довео је ту девојку у зао глас. Свет говори за њом свашта; ја пак не могу да верујем, јер немам доказа. Али човека тог презирем и мрзим. Свет је овај сувише тесан за нас двојицу. Отицао сам дакле к њему, па сам сео спрема њега, баш као сада спрема вас, господине грофе, и рекао сам му у очи, да је јадан зликовац, клеветник, казао сам му у очи, да је прост, глуп ништов. Шта мислите, господине грофе, хоће ли се тај човек сад тући са мном?“

„Ако си племић, Давиде, онда хоће.“

„Нисам, племић нисам.“

„Е онда се не може то примити ни за увреду, него може највише дозвати слугу, па ти показати врата. Такав је закон за увређену част, или ако ти се боље допада, таква је предрасуда от-

меног, племенитог света. Па онда, и да си племић, ти си још и глумац, а код нас је глумац — латријаш, комедијаш. То је доста жалосно, али је доиста тако!“

(Наставиће се.)

ЕРНЕСТО РОСИ.

(Свршетак.)

Ко би могао да опише прелазе, помешане осећање, борбу радости са тугом, што нас све тако потреса кад их износи Роси. Једно му око плаче, а друго се смеје. Сад је Роси тужан, чисто би да свисне од туге, — док си тренуо, одваја се са усана му смех, па се тако слатко смеје, као да му је какав тешки камен пао са срца.

Росијев „Корадо“ је ремек глумачке технике, почевши од маске, па до последњег призора, у коме описује смрт, којом умире удвележено срце мужа и оца.

„La morte civile“ је којешта од комада и вреди само у рукама таког анатома људских осећања, као што је то Роси.

„Корадо“ росијев умире друкчије него „Отело“ му. Ми држимо, да Росији у приказивању смрти управо и нема пара. „Корада“ — херкула телом — чисто нестаје под теретом тужнога искуства, да су га љуба и дете проклели, да је са крвава злочина, са робије од петнаест година, за увек искључен из друштва, да за њега нема виша среће у породици. Тело је клоуло, глас му је дошао потмуо, очи му се преврћу, образ му је све то тамнији. „Корадо“ се хвата за прса, срце му бије грчевито, осећа, да му је смрт близу. Када ћерка, и не слутећи да је то отац

њезин, отури робијаша од себе, снага му малакше, колена му клецну, ноге му чисто клону, и то херкулско тело груне о тле, наговешћујући, да је смрт близу. Поплашена ћерка диже га, њезином помоћу мучно се исправља, али га ноге не држе више, клоне на столицу. Ћерка се моли богу за њега. То му улије нову снагу. Мучно се подигне, стане више кћери, која клечи, нагиње се, блажен, да тихо пољуби своје мило дете по коси. После тога клоне опет на столицу, slabим гласом одаје само детету тајну, да је она, коју му ћерка воли као своју помајку — њезина права мати. Усхићена кћи грли захвално несретнога роба — и са овог првог загрљаја љубљенога детета добија он, отац на умору, нову снагу. У тој чистој срећи својој прашта се са животом.

Жена и пријатељ похитали су Кораду, да га виде. Дижући још руку, да благослови ту нову свезу, издише он у наручу пријатеља и жене. Ћерка клечи пред њиме, последње блаженство засија му у очима, понда му се очи гасе, последњи уздах одваја се грчевито из измучених груди — тело клоне као да је од олова.

Урнебесно клицање наградило је Росија за овај приказ, којим се опростио од нештанске публике.

Л И С Т И Њ И.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(„Саћурица и шубара“. Шаљива игра у 4 чина, с певањем, из живота покојне пришке селачке академије, од Илије Округића Сремаца.) Приказана у уторак 30. јан. о. г.

Књижевност наша, и српска и хрватска, не може се баш похвалити изобиљем таквих глума, у којима је предмет приказа карактера из нашег народног, сеоског живота. Код сваког народа, а особито код нашег, заузима тежачки (паорски) сталеж најзаманлији положај, не само по множини, већ и по важности својој. Он живи најудаљеније од додира са туђим установама, најочуваније од уплива страна елемента — у њему се и мораде најживље очувати и својство и особина, и боља и лоша страна васцелог на-

рода. Тога ради и треба да му је рад и уживање главан предмет његових песника. Али то, на жалост, није; тек по гдекоји му се син појави, да, било у песми, причи или глуми, изнесе на видело по гдекоју пргу, по гдекоји живљи догађај из толи бујна му живота.

Међу песницима, који се скоро само баве народним уживањем и народном бедом, заузима врло важно, тако рећи најважније место: Илија Округић Сремац, католички парох у Варадину. До сад је написао четири глуме, у којима је верно нацртао живот народа нашег, и српске и хрватске му половине. Међ тим глумама је, без икакве сумње, најодличнија и најсавршенија „Саћурица и шубара“.

Није пужно, да се дубље унутримо у причу њену. Она

је прошла кроз сав народ наш, њоме се учио, у њојзи је уживао и тежак и занатлија, и трговац и званичник, и стар и млад, и мушко и женско. Природни карактери, типови, здрава шала, народне изреке — све је то од велика уплива на нас. А да је „Сађурица и шубара“ заиста таква глума, која ће никад нестати са репертоара нашег, види се по одзиву од стране публике. Искрено признати морамо, да нам се срце заиграло од радости, гледећи, како је наш народ у уторак журно хитао у позориште, да види себе и на позорници. То је најбољи знак вредности „Сађурице и шубаре“, кад иде у позориште онај, о коме је разговор. Писац може, смећећи се, слећи раменима, кад чује ову или ону примедбу — народ, што га је напртао, показује му делом, да ће му „Сађурица и шубара“ живити на позорници, докле год устраје и самог народа.

Тако су и схватили глумци наши свој задатак. Сленца Пантелију приказао је Ружић тако ваљано, да — ми заиста немамо речи, да му признамо одличну му приказу. И Лукић, као сленац Арсеније, беше добар, те нам потврђиваше пресуду о њему: треба труда. Хусар Мита беше у рукама Марковића, дакле у добрим. Солга Гуљић спада међу боље улоге Зорића. Живасти брица Пурлић, у приказу Добриновићевом, беше ориџинал од главе до пете. Гђца Л Хаџићева, чији мио орган имадосмо прилике чути, задовољила нас и игром и појавом својом. Рајчевићу (Ђурићу) дали бисмо савет, да своје улоге добро научи; од њега може временом бити честит глумац, — али одмах од тренутка, кад се први пут ступи на позорницу, није нико био уметник. Највећа је штета за сваког почетника, који држи, да је и глумац, кад је већ на позорници. С тога се и догађа, да се забатали у учењу своје улоге, у мотрењу на кретање и нагласак. Да је С. Рајковић од хусарског стражмештера створио ваљан тип, није нужно ваљда ни да споменемо.

Е. Р.

П О З О Р И Ш Т Е.

* (Јосиф Буњић) Наш скромни Буњић, до пре-класе члан наше позоришне дружине, који је као стројилац на нашој позорници грмио, ведрио и облачио, слави се сада по туђем свету као „мимичар и приказивач мајмунских улога“, а с уметничким именом Џон Џексн (John Jackson). Буњић, видећи, да нема код нас поља за његов дар, отиде најпре у Беч, где после дуге муке и невоље једва на једвине јаде добије дозволу, да игра мајмунске улоге. Ту удари Буњић темељ свом напретку. Одмах га прими неки позоришни подузимач за неко немачко позоришно друштво, те с њиме пропутује он по Аустрији, Пруској, Баварској, Саксонској, Елсаској и Лотаринђији. Овуд се туда тако допадне, да га стану особито одликовати. Сад га друге и не зову, него „славним и чувеним приказивачем мајмунских улога.“ Ма да је сјајно наплаћен и лепо одликован, ипак није задовољан, јер га жеља вуче кући, на свој завичај, чезне за својим пријатељима овде.

О његовом раду као мајмуна у туђем свету пише „Застави“ њен дописник из Костанца ово: „Ала сам се обрадовао, кад сам овде, у туђем свету, нашао старог познаника — нашег „првог српско-хрватског мајмунчара и мајмуна.“ По што се поздрависмо и својски поразговарасмо, стаде ми Буњић причати, чим се бави и што га је овамо довело. И-

споредио ми је и то, како је мучно и опасно приказивање мајмунских улога, па ми онда рече:

„У Вирибургу сам у комаду „Доми, американски мајмун“ пао на позорницу са 2 и по хвата високе стене, те сам се јако озледио; јер у том комаду морам с једне стене на другу преко целе позорнице с дететом скочити. Том приликом пао сам с дететом; њему није било ништа, јер ми је остало у рукама, али ја сам се обнезанио, тако, да сам једва после 10 минута дошао к себи Угрувао сам главу, утњечио груди, одерао колена и лактове. Чим сам се осветио, морао сам наставити представу, па одмах за тим путовати у Ансбах, те тамо опет представљати. То је била најжалоснија и најтежа представа у мом животу. Публика је тапшала и смејала се, а није знала какве болове трпим, и да ми сузе теку низ лице. До душе уживам поштовање и славу на све стране, али је тежак и мучан мој посао. Ко не верује, нека покуша, па нека само два минута трчи четворonoшке, па ће се уверити; а ја морам на свакој представи са великом брзином по 2 сах. да трчим и да се верем. Пут славе, па ма и мајмунске, обично је трњем обасут.“

Толико ми је причао г. Буњић, односно Џон Џексн о свом животу и о своме „мимичко-мајмунском“ уметничком делању.

Био сам и на представи једној, на којој је играо г. Буњић у лакрдији „Мајмун и младожења“ од Нестроја. Приказао је доиста дивно мајмуна „Мамока“ и очарао је публику својом природном игром, тако, да тапшању и изазивању није било краја. И маска, и кретање и цео изглед му тако вара, да човек мисли да види правог чимпанза. Овдашње и све оближње новине изражавају се о њему врло повољно. Тако н. п. „Констанцер Тагблат“ пише: „Приказ Џексоновог Марлизета био је са свим изврстан и публика је приказивача одликовала честим и живахним изазивањем и одобравањем. Позивамо све пријатеље хумора, да дођу у позориште, па да се науживају представом тога чувеног приказивача мајмунских улога.“

За њега се пишу засебни позоришни комади, који се особито допадају. Читао сам и у „Штутгартер Цајгунгу“ и „Улмер Тагблату“ веома похвалне критике о њему. Особито се допао у позоришној игри: „Немак и његов мајмун.“

И тако се наш скромни Буњић слави по туђем свету. Жеља му је само, да и нашем свету покаже своју мајмунско-уметничку вештину.“

Буњић се сада налази у Пфорцхајму у Баденској. У последњем свом писму, што га је писао једном свом пријатељу, иште, да му се пошљу српски листови, јер их по Немачкој нема. Ево како вели у том писму: „Већ сам се веома захтело читати српских новина, кад већ, на жалост, немам с киме да се српски разговарам. Много ми је стало до тога, да дознам, шта се догађа међу милим српским народом. Овде су ме, истина, покрестили, али ми срца покрестити не ће, док ми је на раменима ове моје мајмунске главе.“

Као што видимо, наш Буњић постао је филозофом, па исмева самог себе. Ми му желимо од свег срца сваку срећу и напредак; а кад се насити славе у туђем свету, нека слободно дође овамо међу своје старе пријатеље, који ће га дочекати раширеним рукама.

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

21. ПРЕДСТАВА.

ВАН ПРЕПЛАТЕ.

У НОВОМЕ САДУ У НЕДЕЉУ 4. ФЕБРУАРА 1879.

Г Р А Н И Ч А Р И.

Позоришна игра у 3 чина, с песмама, од Ј. Фрајденрајха, за српску позорницу удесио
А. Хаџић, музика од А. Максимовића.

О С О Б Е:

Бранко Срњић, обрштар	Зорић.
Милева, жена му	Б. Хаџићева.
Даница, кћи им	М. Максимовићева.
Каролина Либхерц, собарица	Л. Хаџићева.
Смиљанић, трговац	Лукић.
Андрија Миљевић	Ружић.
Маца, жена му	Д. Ружићка.
Милка, кћи му	*
Грга Петровић, крчмар	* Добриновић.
Јоца Бочић	Јовановић.
Сава Чујић	Марковић.
Марта	Ј. Поповићева.
Сима, андријин слуга	Поновић.
Мара, слушкиња	Љ. Зорићева.
Васа Петровић, тамничар, стриц андријин	Рајчевић.
Наредник	Ћирић.

Официри, војници, стражари, граничари, грађани и свирачи. — Збива се у граничарској регименти.

У уторак 6 фебруара: „Ловудска сиротица.“ Позоришна игра у 2 раздела, а 4 чина,
написала Шарлота Бирх-Пфајферова, превео А. Мандровић.

Ко од наших претплатника жели своја места за ову представу задржати, нека се изволи
тога ради пријавити у позоришној писарници најдуже до 11. сахата пре подне.

Улазнице могу се добити у писарници позоришној од 9—12 пре подне и од 3—5 сахата после по-
дне, а у вече на каси.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК У 10 САХАТА.